

До разової спеціалізованої вченої ради PhD 15588
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
(46027, м. Тернопіль, вул. Максима Кривоноса, 2)

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційну роботу Горошка Артема Артуровича на тему
«Функціонування соціальної сфери в межах міських просторів Західної
України на засадах сталого розвитку», представлену на
здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 10
Природничі науки за спеціальністю 103 Науки про Землю**

Аналіз дисертаційної роботи Горошка Артема надав можливість сформулювати висновки щодо актуальності, наукової новизни, практичного значення, достовірності отриманих результатів та загальної оцінки роботи.

Актуальність теми дослідження. Необхідність комплексної оцінки функціонування соціальної сфери міських просторів Західної України в умовах сучасних демографічних, соціально-економічних та просторових трансформацій зумовлює актуальність теми дисертаційного дослідження. Особливо важливим є виявлення закономірностей територіальної організації соціальної інфраструктури, оцінка рівня забезпеченості населення соціальними послугами та визначення їх відповідності принципам сталого розвитку. Такі дослідження сприяють поглибленню наукових уявлень про роль соціальної сфери у формуванні просторової структури регіону та забезпеченні збалансованого розвитку міських просторів.

Особливої ваги дослідження набуває в умовах післявоєнного відновлення України, коли міські простори виступають ключовими осередками концентрації людського капіталу, соціальної інфраструктури, капітальних інвестицій та економічного розвитку територій.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. У дисертаційному дослідженні застосовано різноманітні традиційні та сучасні

наукові методи, що забезпечує комплексний підхід до оцінювання геопросторових особливостей функціонування соціальної сфери в межах міських просторів Західної України. З допомогою методів аналізу та синтезу, системного підходу і систематизації літературних й електронних джерел сформувано наукову базу дослідження, проаналізовано сучасні підходи до вивчення соціальної сфери урбанізованих просторів. Метод індексних моделей використовувався для вимірювання складних явищ, зокрема рівня розвитку соціальної сфери та її територіальної організації. Просторове моделювання використовується як важливий інструмент прогнозування розвитку соціальної сфери та оцінки впливу різних факторів на її організацію. Воно базується на використанні методів математичних і комп'ютерних моделей, що відображають взаємодію між територіальними компонентами. З допомогою методу кластерного аналізу виконано групування міських просторів за подібністю їх характеристик для виявлення типів міст за рівнем розвитку соціальної сфери. Одним з його результатів є виконана ієрархічна кластеризація, за результатами якої побудована дендрограма для виявлення структури зв'язків між міськими просторами.

Дисертантом опрацьовано значну кількість наукових джерел, у тому числі фахових публікацій і монографій з тематики дослідження українських й іноземних вчених (201 найменування у списку використаних джерел), прикладні розробки окремих дослідників, спеціалізованих організацій та установ. Відповідно, можна зробити висновок, що тема дисертаційного дослідження опрацьована досить ґрунтовно з теоретичної та практичної точок зору.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в тому, що вперше здійснено комплексну інтегральну оцінку функціонування соціальної сфери міських просторів Західної України на засадах сталого розвитку шляхом поєднання демографічних, соціально-інфраструктурних, фінансово-економічних та житлово-комунальних показників. Виявлено просторові закономірності територіальної диференціації рівня розвитку соціальної сфери

міських просторів Західної України та визначено основні типи міських поселень за рівнем соціальної забезпеченості. Удосконалено підходи до аналізу територіальної організації соціальної інфраструктури міських просторів Західної України на основі інтегральних та просторово-аналітичних методів дослідження. Запропоновані також рекомендації щодо підвищення ефективності функціонування соціальної сфери міських просторів Західної України в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій та реалізації цілей сталого розвитку.

Теоретичне значення роботи полягає у проведенні комплексному геопросторовому аналізі особливостей функціонування соціальної сфери в межах міських просторів Західної України на засадах сталого розвитку територій та місцевих громад.

Практичне значення роботи полягає у можливостях використання отриманих результатів для оцінювання рівня розвитку соціальної сфери, обґрунтування напрямів удосконалення соціальної інфраструктури та формування стратегій сталого розвитку міських просторів Західної України.

Теоретичні і методичні положення, а також практичні результати роботи використовуються у навчальному процесі Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка при розробці навчальних програм, навчально-методичних комплексів та викладанні освітніх компонентів професійної підготовки за спеціальністю Е4 Науки про Землю: «Економічна оцінка земель», «Територіальне планування адміністративно-територіального устрою», «Планування розвитку територіальних громад», С6 Географія та регіональні студії: «Теорія і практика просторового планування», «Просторовий аналіз», «Управління територіальним розвитком громад».

Дисертаційна робота Горошка А. А. на тему «Функціонування соціальної сфери в межах міських просторів Західної України на засадах сталого розвитку» пов'язана з науково-дослідною роботою, яка проводиться на кафедрі географії України і туризму Тернопільського національного

педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, зокрема науково-дослідної роботою «Трансформація структури господарства регіонів і розробка географічних основ регіональної соціально-економічної політики держави» (номер державної реєстрації (0119U102138).

Практичні результати розробок роботи підтверджені двома довідками про провадження результатів дисертаційного дослідження у навчальному процесі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Повнота викладення матеріалів у публікаціях, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні наукові положення та практичні рекомендації дисертаційного дослідження, викладені у 8 опублікованих наукових працях. З них 4 статті у наукових виданнях включених до переліку наукових фахових видань України (категорія Б), 2 тези матеріалів міжнародних конференцій, 2 публікації у матеріалах навчально-методичних семінарів.

Структура дисертації логічно вибудована, відповідає сформульованій меті та завданням дослідження. У вступі чітко окреслено актуальність дослідження, об'єкт, предмет, методологію, наукову новизну, практичне значення та апробацію результатів. Результати оцінки функціонування та організації соціальної сфери міських просторів Західної України, а також аналіз сучасної просторової організації міських просторів Західної України сформульовані здобувачем самостійно. Висновки, наукові положення та практичні рекомендації є результатом особистої дослідницької діяльності та відображені в опублікованих працях і апробовані на наукових конференціях.

Дискусійні положення дисертаційного дослідження та рекомендації.

Окремі положень дисертаційного дослідження мають дискусійний характер, зокрема:

1. У розділах 1.2 і 1.4 згадуються переваги використання геоінформаційних технологій, які не застосовуються у роботі. У дисертаційному дослідженні є лише одна картосхема, хоча багато разів характеризуються різні показники та індекси у розрізі адміністративних областей. Серед методів дослідження описано цифрові моделі рельєфу, використання яких відсутнє у дослідженні.
2. У розділах 1.4 і 3.2 переважно характеризуються не індекси, а коефіцієнти. Наприклад, у розділі 3.2. вказано індекс концентрації соціальної інфраструктури (I_{si}), який є коефіцієнтом.
3. У таблиці 2.1. міста Вараш, Новодністровськ, Нововолинськ, Новояворівськ, Новий Розділ, Соснівка, Моршин, Трускавець, Яремче згадуються вдвічі у різних групах міських просторів Західної України.
4. У табл. 2.2. характеризуються демографічні показники областей Західного регіону України, а не міських просторів, пропонується проаналізувати динаміку міського населення цих регіонів. У розділі 2.3. пропонується проаналізувати темпи депопуляції населення хоча б вибраних міських просторів Західної України. У цьому розділі також не наведені приклади значних просторових диспропорцій серед міських просторів Тернопільської області.
5. В аналізі транспортної доступності пропущено мережу залізничного транспорту, який здійснює значний обсяг перевезень. У розділі 3.3 проаналізовано кількість лікарів і закладів середньої освіти. Варто проаналізувати кількість медичних закладів, а також зі сфери культури.
6. У розділі 4.1. не вказані значення індексів для міст Рівненської, Тернопільської та Чернівецької областей. Для міст Турки, Хирова та Угнева середній час доступу до освітньо-культурних послуг досягає 25–45 хвилин, що швидше стосується їх територіальних громад, а не міської території. Слід це уточнити.
7. У розділі 4.2 логістичні послуги пропонується уточнено назвати транспортно-логістичними, оскільки логістика не охоплює повністю

транспортну сферу. У роботі логістична інфраструктура вимірюється у кілометрах шляхів/ км², що є густотою транспортної інфраструктури. Для логістики рекомендую використати густоту логістичних терміналів, поштових відділень, тощо.

Загалом зазначені зауваження не применшують позитивного значення дисертації та її загального високого рівня.

ВИСНОВОК

Дисертаційне дослідження **Горошка Артема Артуровича** «Функціонування соціальної сфери в межах міських просторів Західної України на засадах сталого розвитку» висвітлює актуальну науково-практичну проблему, має важливе прикладне значення, містить наукову новизну та обґрунтовані результати дослідження.

Зміст дисертації відповідає поставленій меті, наукові завдання дослідження є повністю вирішеними. Обсяг і структура роботи відповідають встановленим вимогам.

Наукові положення дисертаційного дослідження отримали необхідну апробацію у вигляді чотирьох статей у фахових наукових виданнях та двох тез матеріалів міжнародних конференцій. У публікаціях здобувача відображено основні положення дисертаційної роботи.

Дисертація відповідає усім вимогам, що висуваються до наукових кваліфікаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії, згідно з «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року. Горошко Артем Артурович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 103 «Науки про Землю» галузь знань 10 «Природничі науки».

Рецензент

кандидат географічних наук,

доцент кафедри географії України і туризму

Тернопільського національного педагогічного

університету імені Володимира Гнатюка

Іван РУДАКЕВИЧ

